

<http://fasu.nltu.edu.ua>
<https://doi.org/10.36930/412603>
Article received 2026.01.14
Article revised 2026.04.24
Article accepted 2026.05.04
Article published 2026.05.22

ISSN 1991-606X print
ISSN 2616-5015 online
@ ✉ Correspondence author
Pavlo Khoetskyi
hpb@ua.fm
103 General Chuprynka St.,
Lviv, 79057, Ukraine

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

УДК 639*1

Поширення та чисельність фазана (*Phasianus colchicus* L.) у мисливських угіддях Волинської області

О.А. Гришук¹, О.В. Паламаренко², Е.М. Різун³, П.Б. Хоєцький⁴

У 2005 р. фазан (*Phasianus colchicus* L.) був зареєстрований на території шести користувачів мисливських угідь Волинської області, а станом на 2025 р. його облікували вже у угіддях 25 користувачів. Встановлено, що із 64 користувачів мисливських угідь, в яких поширений фазан, лише у семи його чисельність становить понад 200 голів, що зумовлює необхідність проведення інтенсивних біотехнічних заходів (підгодівля, відстріл хижих тварин, додатковий випуск птахів тощо). Упродовж 2020-2025 рр. поголів'я птаха збільшилось у п'ять разів. Сучасна чисельність фазана в угіддях Волинської області становить понад 4 тис. голів. Він поширений у мисливських угіддях державних підприємств лісового господарства, Українського товариства мисливців і рибалок, користувачів іншої форми власності, територіях природно-заповідного фонду. Аналіз динаміки чисельності хижаків (вовка, лисиці, єнотоподібної собаки та ін.) в угіддях області засвідчив, що внаслідок заборони полювання поголів'я вовка збільшилось у 5,6, лисиці – в 1,7, єнотоподібної собаки – в 1,4 рази. Сукупний вплив хижаків на поголів'я птахів може призвести до суттєвого зменшення чисельності або до її повного зникнення. Розведення птаха у вольєрних умовах налагоджено у Ново-Зборишівському лісництві Володимир-Волинського надлісництва. З'ясовано особливості вирощування фазанів у вольєрних умовах (утримання, раціон, дія хижаків). Упродовж 2020-2025 рр. розведення фазана на загороджених територіях дало змогу здійснити розселення птахів у мисливських угіддях 15 користувачів. За цей період у мисливські угіддя області випущено

¹ Гришук Олександр Анатолійович – завідувач сектору мисливського господарства філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України». Пр. Волі 30, м. Луцьк Волинської обл., 43025. E-mail: oleksandr.gryshchuk@e-forest.gov.ua

² Паламаренко Ольга Вікторівна – кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри лісівництва. Національний лісотехнічний університет України, вул. Генерала Чупринки, 103, м. Львів, 79057, Україна. E-mail: olgal1982@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1712-9295>

³ Різун Ельвіра Миколаївна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри лісівництва. Національний лісотехнічний університет України, вул. Генерала Чупринки, 103, м. Львів, 79057, Україна. E-mail: rizon_elia@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0797-1681>

⁴ Хоєцький Павло Богданович – доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри лісівництва. Національний лісотехнічний університет України, вул. Генерала Чупринки, 103, м. Львів, 79057, Україна. E-mail: hpb@ua.fm ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9726-953X>

близько 15 тис. птахів. Встановлено, що вирощування птахів з наступною реалізацією є рентабельним заходом.

Ключові слова: акліматизація; вольєрне розведення; брудер; раціон; біотехнічні заходи; рентабельність; динаміка чисельності; біотопи існування; хижакі; екологія.

Вступ (Introduction).

Фазан (*Phasianus colchicus* L.) широко поширений в Європі, Азії, інтродукований у багатьох країнах світу. Його популяція у світі становить близько 220 млн птахів. Найбільшу чисельність фазана зареєстровано у Китаї. В Європі обліковано понад 10 млн голів. Значною чисельністю фазана характеризуються мисливські угіддя США та Канади. У Північній Америці щорічно добувають 10-12 млн птахів. В Україні, до російської агресії, у мисливський сезон відстрілювали 50-60 тис. фазанів щорічно. Згідно офіційної статистики, сучасне поголів'я в Україні становить понад 400 тис. шт., але науковці зазначають, що фактична чисельність значно менша (Coates et al., 2017; Williamson et al., 2019; Wszola et al., 2020).

У другій половині XX ст. широко проводили заходи з інтродукції та реакліматизації дичини у мисливські угіддя України (Хоєцький, 2010). Одним із перспективних інтродуцентів вважали фазана. Проте далеко не завжди випуски птаха у мисливські угіддя були успішними. Причини невдалої акліматизації полягали у надмірній чисельності хижаків, відсутності біотехнічних заходів, неправильному виборі біотопів для проживання птахів, погодних умовах тощо.

У 60-х роках XX ст. намагалися акліматизувати фазана в угіддя Волинської області. Однак активне завезення, випуск птахів у мисливські угіддя області та їх розведення розпочато лише на початку XXI ст. У публікаціях, присвячених веденню мисливського господарства у Волинській обл., відомості щодо поширення та чисельності птаха у сучасний період відсутні, що зумовлює *актуальність* та необхідність проведення досліджень стану поголів'я фазана у мисливських угіддях регіону (Хоєцький, 2011, 2014).

У роботах українських науковців певну увагу приділено різним аспектам життєдіяльності фазана в адміністративних межах окремих адміністративних областей. Так, серед куроподібних Закарпаття фазан є основним об'єктом полювання. Вперше його завезено в угіддя області у 20-х роках XX ст. У 50-60-х роках минулого століття було налагоджено розведення фазана на базі деяких лісництв. Максимальної чисельності поголів'я досягло у 70-80-х роках, але через припинення розведення та випуску в угіддя і значного браконьєрства у 90-х роках XX ст., його чисельність істотно зменшилась. На

початку XXI ст. загальна чисельність випущених в угіддях Закарпатської обл. птахів становила близько 5 тис. голів (Потіш Л., Потіш А., 2016). Внаслідок реінтродукції виду, зменшення браконьєрства і сприятливих погодних умов (теплі безсніжні зими), фазан заселив придатні біотопи рівнинної частини та передгір'я Закарпаття.

На початку XXI ст. проведено дослідження чисельності фазана у Лісостепу України. Встановлено, що його максимальна щільність зареєстрована у мисливських угіддях Хмельницької та Вінницької областей. Вона становила у межах 0,24-0,70 голів / тис. га, а в Полтавській області – 0,08-0,59 голів / тис. га. У мисливських угіддях Тернопільської обл. існування фазана підтримували шляхом поповнення поголів'я птахами, вирощеними у вольєрах (Новицький, 2016).

Вагомі дослідження впливу середовища існування на популяцію виду, наслідки випуску птахів у вільне середовище проведені зарубіжними науковцями (Zíka et al., 2013; Holá et al., 2014; Gianpasquale & Meriggi, 2022, Flis & Rytlewski, 2025). Італійські дослідники встановили, що у Північній Італії умови у лісових масивах сприятливо впливають на чисельність виду. Зокрема, щільність птахів збільшується залежно від довжини узлісся між лісовими масивами та луками, а негативно впливає на поголів'я протяжність узлісся між лісом та орними землями (Gianpasquale & Meriggi, 2022). Чеські науковці (Holá et al., 2014) встановили позитивний кореляційний зв'язок між чисельністю фазанів та часткою луків, а також земель, які не використовують у сільському господарстві.

Упродовж 2004-2011 рр. у Центральній Богемії (Чехія) здійснено оцінювання впливу звірів і птахів (лисиці, куниця лісової і кам'яної, свині дикої, сороки, ворони) на поголів'я фазана. За винятком дикої свині, встановлено позитивну кореляцію між чисельністю фазана та хижаками. Із погодних чинників на динаміку популяції у сезон розмноження найбільше впливає кількість опадів (Zíka et al., 2013). Проведені у Великобританії дослідження засвідчили, що лисиця (залежно від щільності хижаків) упродовж весни і літа може знищити від 20 до 70% випущених у природне середовище фазанів (Sage et al., 2020). Незважаючи на це, випуск у мисливські угіддя вирощених фазанів є поширеною практикою у Великобританії. З метою збільшення чисельності

птахів у період полювання в країні щорічно випускають понад 35 млн особин, а втрати фазанів через хвороби, хижаків мінімізують шляхом підгодівлі, застосування ветеринарних препаратів, контролю над чисельністю хижаків, зокрема лисиці (Robertson et al., 2017). Близько 60% випущених у природне середовище птахів, відстрілюють мисливці (Madden et al., 2018).

Метою роботи є аналіз акліматизації, стану поголів'я та перспектив розведення фазана у мисливських угіддях Волинської області.

Для досягнення мети було проаналізовано чисельність фазана та хижих тварин (лисиці, вовка, єнотоподібної собаки) у мисливських угіддях Волинської обл.; з'ясовано поширення фазана у мисливських угіддях області, що дало змогу запропонувати заходи з охорони та відтворення поголів'я; встановлено особливості розведення фазана у вольєрних умовах Ново-Зборишівського лісництва, що дало можливість врахувати досвід вирощування птаха у напіввільних умовах.

Об'єкт і методика досліджень (Objects and methods).

*Об'єктом дослідження є стан поголів'я фазана (*Phasianus colchicus* L.) у мисливських угіддях Волинської обл., а предметом дослідження – наслідки акліматизації, поширення*

виду на території користувачів мисливських угідь різної форми власності.

Для аналізу чисельності поголів'я фазана використано матеріали обліків користувачів мисливських угідь Волинської обл. упродовж 2005-2025 років. На основі статистичних матеріалів обліку мисливських тварин (форма 2-ТП мисливське господарство) проаналізовано динаміку чисельності хижаків (єнотоподібної собаки, вовка, лисиці) у мисливських угіддях області в аспекті впливу їхньої чисельності на поголів'я фазана. Досвід організації і вирощування птаха у напіввільних умовах вивчали у весняний період 2026 р. у Володимир-Волинському надлісництві ДП «Ліси України». Екологію, поширення фазана досліджували упродовж 2020-2025 рр. у мисливських угіддях державних підприємств лісового господарства, Українського товариства мисливців і рибалок, користувачів іншої форми власності.

Результати (Results).

Станом на 2005 р. у Волинській обл. фазани траплялися в угіддях шести господарств: трьох організаціях Українського товариства мисливців і рибалок, двох державних підприємств, а також районному товаристві мисливців і рибалок «Тур» (рис. 1). Загальна чисельність птахів становила понад 160 особин.

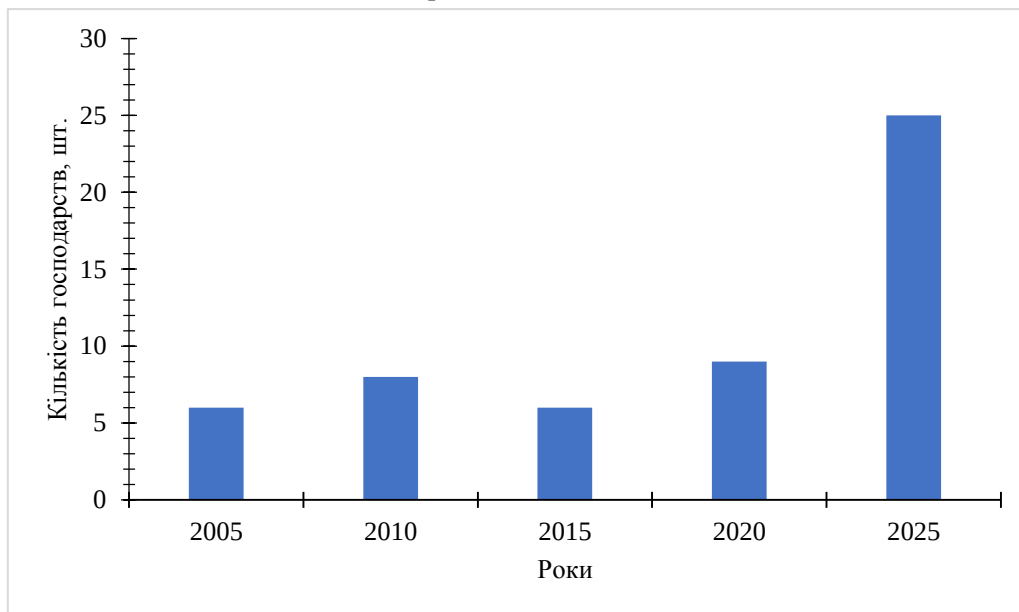

Рис. 1. Кількість користувачів мисливських угідь Волинської обл., в яких поширений фазан
Fig. 1. The number of hunting-ground users in Volyn region where the Common Pheasant (*Phasianus colchicus* L.) is distributed

Через п'ять років поширення фазана реєстрували вже у восьми господарствах: двох державних підприємствах, трьох організаціях УТМР, двох мисливських господарствах іншої форми власності та Шацькому НПП. Проте загальна чисельність поголів'я залишалась незначною і становила близько 300 особин.

У 2015 р. фазан траплявся лише у західних районах Волинської обл., а кількість господарств, в яких були поширені птахи, зменшилась до шести. Фазанів реєстрували в угіддях ДП «Прибузьке ЛГ», ДП «Шацьке УДЛГ», але чисельність їх була незначною, всього було обліковано не більше двох десятків особин.

Більше птахів (100-150 шт.) зареєстровано в угіддях районних організацій УТМР (Володимир-Волинська, Шацька, Любомльська). Із господарств іншої форми власності фазани виявлено в ТзОВ «Ішів». Загалом чисельність птахів у мисливських угіддях області була неістотною і становила близько 200 особин.

Упродовж 2015-2020 рр. відбулися деякі зміни: чисельність господарств, в яких появилися фазани, збільшилась від шести до дев'яти. Фазанів реєстрували у межах трьох державних підприємств, чотирьох організацій УТМР, двох господарств іншої форми власності. Фазани появилися у мисливських угіддях ДП «Городоцьке ЛГ», ДП «Горохівське ЛМГ», ЛМГ «Звірівське». У 2016 р. ДП «Горохівське ЛМГ» придбало 80 фазанів чотиримісячного віку, а наступного року з Іллінецького державного фазанарію (Вінницька обл.) – ще 150 птахів.

Важливе значення для акліматизації виду мають біотопи випуску птаха. Птахів випускали у польові та водно-болотні угіддя. У мисливських угіддях ДП «Горохівське ЛМГ» (сучасне Володимир-Волинське надлісництво) птахи добре акліматизувалися, що підтверджено егерською охороною, яка неодноразово реєстрували кладки яєць, а також молодняк. Угіддя підприємства характеризувалися достатньою кількістю водних об'єктів, заболочених територій, чагарників – місць існування та гніздування фазанів. У більшості державних під-

приємств лісового господарства переважають лісові угіддя, які характеризуються менш сприятливими умовами існування, ніж чагарникові зарості, польові угіддя, заплави річок тощо. Однак, насадження різного віку і складної структури формують гетерогенне середовище існування та створюють комфортні умови існування для фазана (Flis & Rytlewski, 2025).

Навесні 2019 р. випуск 80 птахів (30 самців і 50 самок) здійснили у мисливських угіддях лісомисливського господарства «Звірівське», а через рік випустили ще 200 особин. У лісомисливському господарстві також було налагоджене розведення фазана у напіввільних умовах. Протягом 2020-2025 рр. продовжували випуск фазанів в угіддях державних підприємства лісового господарства. Зокрема, навесні 2023 р. близько 300 фазанів було випущено у мисливські угіддя ДП «Ковельське ЛГ» і ДП «Ківерцівське ЛГ».

У 2025 р. кількість мисливських угідь, в яких випустили фазанів, істотно збільшилась і становила 25 господарств. Фазана реєстрували у мисливських угіддях семи районних організацій УТМР, в угіддях 10 надлісництв філії «Поліський лісовий офіс», а із 40 користувачів іншої форми власності фазана намагалися акліматизувати у восьми. Проте поголів'я чисельністю 200 і більше особин обліковано лише у п'яти надлісництвах, Любомльській районній організації УТМР та в угіддях ТзОВ «Веста М» (рис. 2).

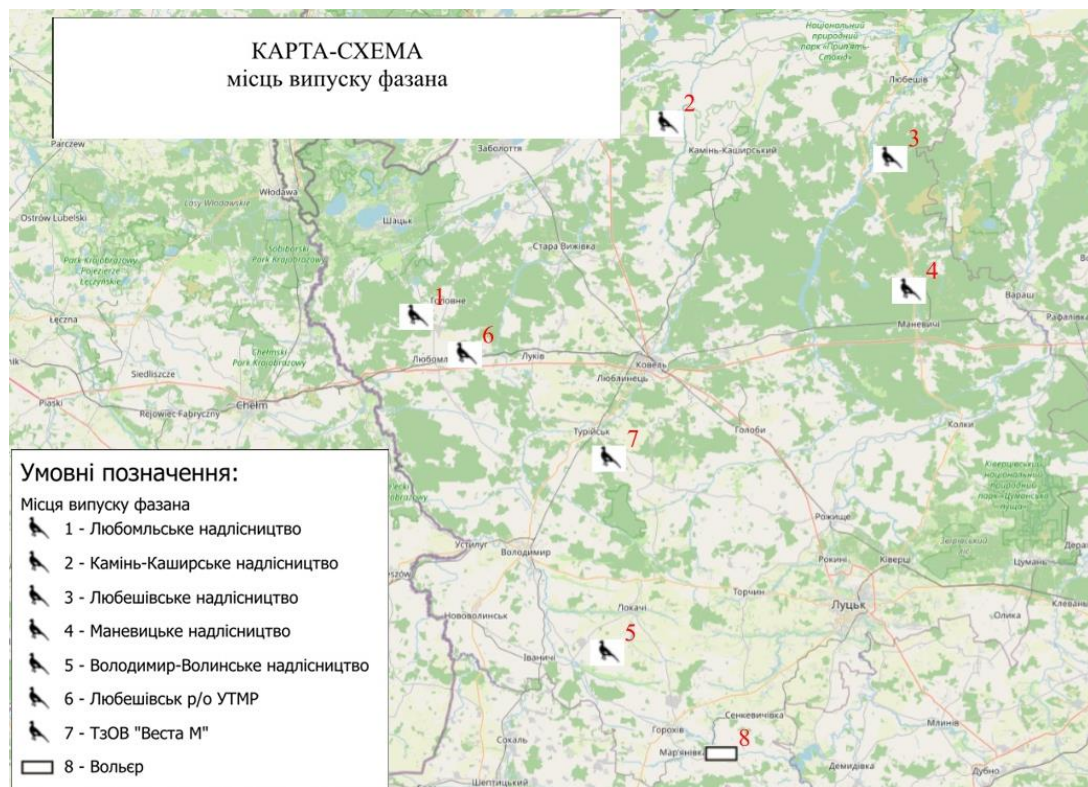

Рис. 2. Основні осередки акліматизації фазана в угіддях Волинської області
Fig. 2. The main centers of pheasant acclimatization in the hunting grounds of Volyn region

В угіддях інших користувачів чисельність фазана менша, тому стверджувати про успішну його акліматизацію передчасно. Чисельність птахів в угіддях різних районних організацій мисливців різна і змінюється від 30 (Маневицька р/о УТМР) до 210 (Любомльська р/о УТМР) особин, а в середньому – 90 птахів. Також виявлено переміщення фазанів із польської території

в угіддя Любомльської р/о УТМР. У мисливських угіддях ПП «Хуберт» поголів'я становить понад 300 особин. На природно-заповідних територіях птах трапляється в угіддях Шацького НПП.

Упродовж 2020-2025 рр. чисельність фазана у мисливських угіддях області збільшилась майже у п'ять разів (рис. 3). У 2025 р. в угіддях Волині обліковано понад 4,3 тис. особин.

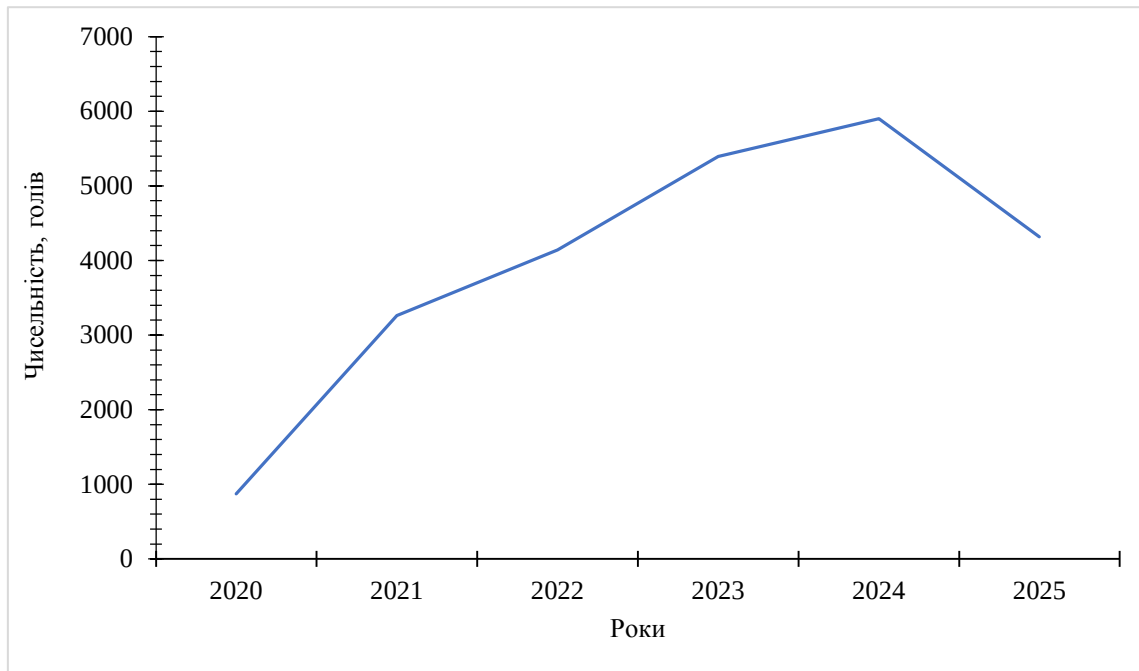

Рис. 3. Динаміка чисельності фазана у мисливських угіддях Волинської області
Fig. 3. Dynamics of the pheasant population size in the hunting grounds of Volyn region

Для випуску у природне середовище організовано розмноження фазана у напіввільних умовах. Так, на сьогодні вольєр з розведення фазана функціонує у Ново-Зборишівському л-ві Володимир-Волинського надлісництва. Виявилося, що економічно вигідніше інкубацію яєць здійснювати в інкубаторах приватних підприємців, які займаються розведенням та вирощуванням свійських птахів. Вихід пташенят після 23-25 діб перебування яєць в інкубаторах становить 60-65%. Після вилуплення пташенята переміщують у брудери розмірами 2 × 1 м. В одному брудері розміщують до 50 пташенят і утримують 28-30 діб. Попередньо у приміщеннях, де знаходяться брудера, проводять дезінфекцію. Пташники-брудери оснащують поїлками і годівницями. У воду додають різні вітаміни, а також лікарські препарати, які запобігають розвитку та поширенню хворіб і паразитів. У період знаходження пташенят фазана у пташнику їх годують гранульованим комбікормом. Підстилку (солому) у клітках впродовж всього періоду вирощування пташенят утримують у чистому і сухому стані (вологість не більше 25%), а в разі необхідності підсипають свіжою. Оптимальний мікроклімат підтримують за

допомогою системи витяжної вентиляції. Важливо підтримувати відповідний світловий режим. Занадто велика освітленість може призвести до канібалізму. Навіть з дотриманням всіх вимог щодо розведення і утримання пташенят, можливий відпад з різних причин до 5% поголів'я.

У Ново-Зборишівському л-ві влаштовано вольєр розмірами 83 × 75 м з висотою огорожі понад 2 м. На загорожену територію поміщають птахів у співвідношенні 1♂ : 5-6♀♀. У репродуктивний період, який в умовах лісництва триває з 25-30 березня до кінця липня, самка приносить 25-30 яєць. Вольєр обладнаний біотехнічними спорудами, зокрема годівницями, поїлками, гніздами, навісами для затінення у випадку надмірної інсоляції. У вольєр регулярно викладають гравій, пісок, черепашки молюсків тощо. Вольєр зверху вкритий капроною сіткою для захисту від хижих птахів. Неодноразово реєстрували намагання яструба великого добути птахів. Інколи йому навіть вдавалось прорвати сітку і проникнути у вольєр.

Іншим хижаком, який може завдати істотної шкоди поголів'ю, є куниця лісова. Вольєр загорожений сталлю сіткою і додатково на висоту до одного метра натягнута поліетиленова

сітка, яка вкопана у землю для запобігання проникнення хижаків (лисиці, куниці) на загорожену територію. У випадку проникнення у вольєр куниця одноразово може знищити до сотні птахів.

Материнське поголів'я щорічно оновлюють. У 2024 р. чисельність основного поголів'я становило 280, у наступному році – понад 290 особин, а діловий вихід становить 1500 пташенят. У 2025 р. витрати на утримання вольєру склали 78,6 тис. грн. Надходження від реалізації близько 400 пташенят становили понад 95 тис. грн, що свідчить про рентабельне ведення господарства.

Дискусія (Discussion).

Незначна чисельність поголів'я у мисливських угіддях Волинської обл. зумовила необхідність додаткового випуску птахів, в іншому випадку існувала небезпека зникнення фазана через низьку щільність. У випадках, якщо після випуску у природне середовище птахи збереглися у нових умовах існування, збільшення поголів'я та заселення нових біотопів все ж сповільнювалося внаслідок незначної чисельності особин, які широко розлітались по території і самці та самки не змогли знайти пару у весняний період. Інколи птахів виявляли за десятки і навіть сотні кілометрів від місця випуску.

Найбільшої втрати фазани зазнають у перші дні після випуску в угіддя. Опинившись у невласних для них умовах, птахи не завжди самостійно можуть знайти корм, безпечні місця для проживання, відновити свої природні біоритми. Практичний досвід розведення фазана у

напіввільних умовах засвідчує, що під час випуску у природне середовище птахи інтенсивно переміщуються, часто перериваючи живлення і відпочинок, щоб уникнути прямої або непрямої взаємодії з людьми, хижаками тощо (Wang et al., 2025). Птахи, які виростили у вольєрі, гинуть значно частіше, ніж птахи, які появились у природних умовах.

Проблеми акліматизації фазана характерні не лише для України. Дослідженнями, проведеними у Південній Дакоті (США), встановлено, що у репродуктивний період у гніздуванні приймають участь 21% самок, вирощених у вольєрі, а виживання птахів становило близько 10%. В Англії у мисливських угіддях від червня-липня до весни у середньому виживало близько 15% випущених птахів (Sage et al., 2025). У Польщі упродовж багатьох років фазан був і залишається основним видом дрібної дичини. За останні 20 років, через значне зменшення чисельності куріпок та зайців і обмеження на них полювання, фазан є основним об'єктом полювання. На початку XXI ст. фазан в середньому становить понад 80% від загального обсягу добування польових і борових птахів. У Польщі модель управління популяцією виду ґрунтується на щорічному заселенні мисливських угідь птахами з вольєрів та полюванні шляхом добування самців (Flis & Rytlewski, 2025).

Позитивний ефект від акліматизації фазана може бути повністю нівельованим без належного моніторингу за хижаками (вовком, лисицею, єнотоподібною собакою, шакалом, сірою вороною, великим яструбом та ін.).

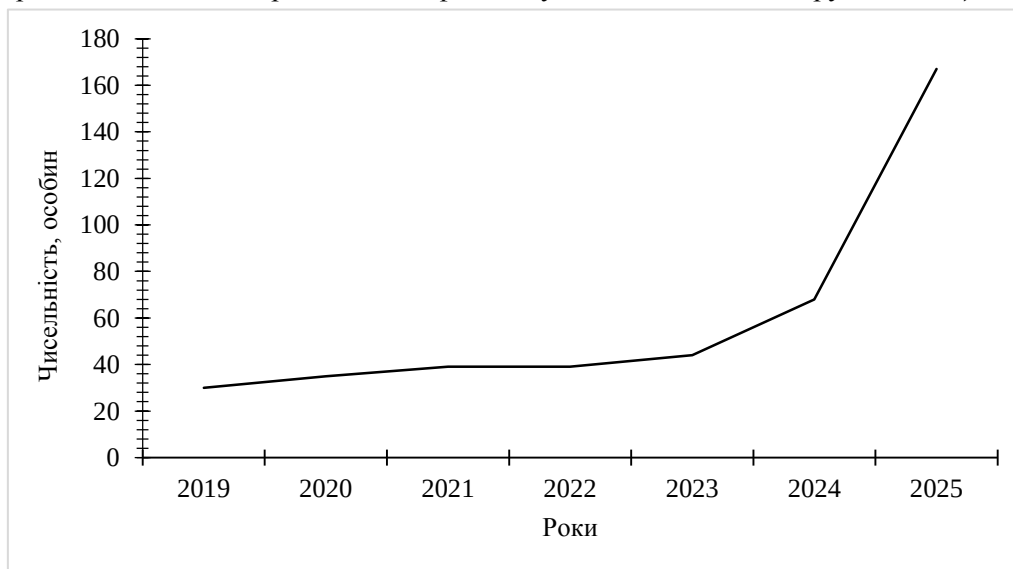

Рис. 4. Чисельність вовка у мисливських угіддях Волинської області

Fig. 4. Wolf population size in the hunting grounds of Volyn region

Так, упродовж 2019-2022 рр. чисельність вовка у Волинській обл. становила 30-40 голів (рис. 4). До російської агресії в угіддях області

проводили його добування: у 2020 р. добуто вісім хижаків, у 2021 р. – 20, а наступного року – 18 особин, що становило у середньому 40%

від загальної чисельності поголів'я. Однак, чисельність вовка упродовж 2023-2025 рр. внаслідок заборони полювання збільшилась у 3,8 рази і становила понад 160 голів. Істотної шкоди поголів'ю фазана вовк спричинити не може, проте сукупний вплив хижаків може бути суттєвим, що вимагає ретельного розроблення стратегії випуску птаха у мисливські угіддя області (Collar, 2020).

Наприкінці XX ст., внаслідок природного розширення ареалу, вперше на території України з'явився шакал звичайний (*Canis aureus*). Його виявили в плавнях р. Дністер. Понад 20 років триває експансія хижака в Україні. За цей період він досягнув північних районів країни. У 2020 р. у Волинській обл. вперше його зареєстрували і добули у плавнях р. Стохід (Войтко, Загороднюк, 2022). У лютому 2022 р. відстрілено одну особину в угіддях Рожищенського л-ва Ківерцівського надлісництва. Раціон хижака залежить

від сезону, біотопів існування і доступності кормів. Основу його живлення становлять дрібні ссавці, часто полює на птахів та зайців (Lange et al., 2020).

Істотну шкоду польовій дичині (фазан, сіра куріпка, заєць сірий та ін.) і, насамперед, поголів'ю фазана, може принести надмірна чисельність лисиці. Упродовж 2018-2025 рр. її поголів'я змінювалося у межах від 2,3 тис. голів у 2019 р. до 4,4 тис. голів у 2025 р. (рис. 5). Щорічно, до російської агресії, в угіддях області добували 800-900 голів, що становило 30-33% від загальної чисельності поголів'я. Українські науковці обґрунтували негативний вплив лисиці на популяцію фазана (коефіцієнт кореляції $r = -0,919$, при $p < 0,01$). Зокрема, за щільності хижака 1,5 голів / тис. га і більше лисиця є лімітуючим чинником щодо популяції фазана (Новицький та ін., 2015).

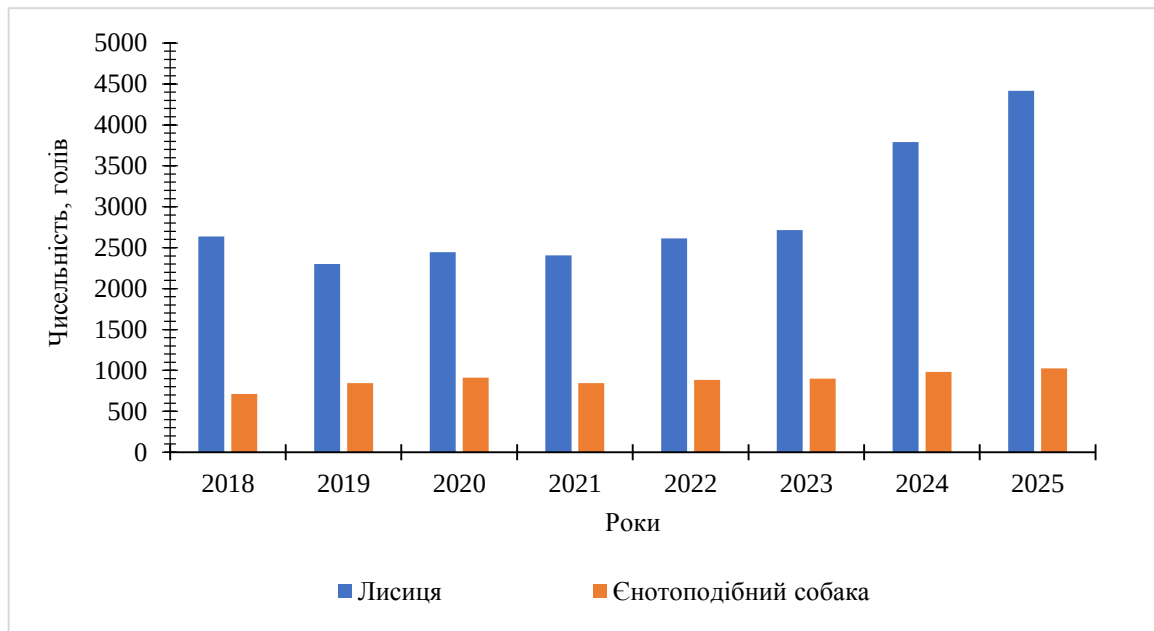

Рис. 5. Динаміка чисельності лисиці та єнотоподібного собаки у мисливських угіддях Волинської області

Fig. 5. Dynamics of the population size of the red fox and the raccoon dog in the hunting grounds of Volyn region

Окрім лисиці, значну небезпеку для фазана в угіддях Волинського Полісся представляє єнотоподібна собака. За період 2000-2012 рр. чисельність хижака у середньому становила 582 ± 24 осіб. За аналізований період приріст змінювався в межах від 2,4 (2007 р.) до 20,6% (2001 р.), середньорічний приріст склав 7,4%. Упродовж 2005-2012 рр. мисливці Волині щорічно добували у середньому 151 ± 14 особин (понад 20% загальної чисельності поголів'я). Протягом 2005-2007 рр. відстріл хижака становив не більше 20%, а впродовж 2011-2012 рр. – понад 30% загальної чисельності. Тіснота зв'язку між чисельністю та добуванням є значною ($r = 0,61$).

Спеціально на єнотоподібну собаку не полюють, частіше добувають під час полювання на інші види, зокрема на ратичні. Протягом 2018-2022 рр. щорічне добування хижака в угіддях області становило 80-100 голів (9-11% від загальної чисельності поголів'я). Упродовж 2019-2025 рр. чисельність змінювалася у межах від 713 голів (2019 р.) до 1,0 тис. голів (2025 р.).

Хижакі-ссавці наносять шкоду поголів'ю фазана у нічний період, а хижі птахи – у денний (Krüger et al., 2018). За результатами досліджень, загибель самок фазанів від наземних хижаків може становити понад 50%, а від хижаків-птахів – понад 10% (Musil & Connely, 2009). За свідчен-

ням егерської охорони, в умовах Волині хижі птахи є одним із основних чинників зменшення чисельності фазана. Для прикладу, у 2022 р. у польові угіддя Ківерцівського надлісництва випущено понад 300 птахів, випускали птахів і в наступному році. Проте за результатами таксації у 2024 р. в угіддях лісництва обліковано лише декілька десятків фазанів.

Щільність популяцій деяких видів хижих птахів зазвичай незначна, вони, ймовірно, не можуть істотно вплинути на чисельність фазана, але сукупний вплив широко розповсюджених видів (сіра ворона, яструб-тетерев'ятник) можуть наносити значну шкоду мисливському господарству навіть у тому випадку, якщо фазани складають лише частину їх кормового раціону.

Життєдіяльність окремих видів хижих птахів змінюється залежно від щільності популяції фазана – кормового компоненту раціону певного хижака, а також від наявності інших видів птахів. За значної чисельності та екологічної пластичності, навіть сіра ворона може наносити суттєву шкоду розведенню фазана. Чисельність ворони у певних угіддях (водноболотних, заплавних, сільськогосподарських) у 5-10 разів більша, ніж в інших. У період гніздування у ворони появляются 3-5 пташенят. Для пташенят, які швидко ростуть, необхідно багато висококалорійного корму. Таким кормом для них є яйця і пташенята фазана. Встановлено, що ворона добуває яйця і пташенят понад 20 видів птахів. У значній кількості ворони розоряють гнізда крижня, сірої качки, фазана. В лучних угіддях хижак розоряє понад 50% кладок, у лісових – 30-35% (Krüger et al., 2018). Шкідлива діяльність ворони завжди призводить до зменшення чисельності виводків. Окрім ворони сірої, в угіддях Любомльської р/о УТМР під час випуску фазанів у природне середовище у листопаді 2021 р. було зареєстровано напад крука (*Corvus corax*) на фазана.

У всіх природних зонах країни поширений ще один хижак – яструб великий (*Astur gentilis*). Він надає перевагу лісам, які чергуються з відкритими ландшафтами. Видовий склад раціону яструба визначається регіоном існування і траплянням окремих видів. Основним кормом для яструба великого є представники мисливської фауни: куроподібні, качки, рідше – гуси, заєць сірий, вивірка звичайна та ін. В умовах вольєру Ново-Зборишівського л-ва зареєстровано випадки намагання яструба полювати на фазанів.

Висновки (Conclusions).

1. Фазан – найпопулярніший і найчисельніший об'єкт полювання у різних країнах. Інтродукція виду у мисливські угіддя Волинської обл.

призвела до збільшення видового біорізноманіття, а полювання на фазана є джерелом надходжень коштів для користувачів мисливських угідь.

2. На початку ХХІ ст. із 64 користувачів мисливських угідь Волинської обл. фазана намагалися акліматизувати в угіддях 25 користувачів. Угіддя належали державним підприємствам лісового господарства, районним організаціям Українського товариства мисливців і рибалок, Шацькому НПП, користувачам з іншою формою власності.

3. Упродовж 2020-2025 рр. поголів'я фазана у мисливських угіддях області збільшилась у п'ять разів. У більшості користувачів угідь чисельність незначна, лише у семи з них вона становить 200-400 осіб, що зумовлює необхідність проведення біотехнічних заходів, зокрема випуску птахів у природне середовище. В інших користувачів чисельність фазана менша, тому стверджувати про успішну акліматизацію виду передчасно.

4. Розведення фазана у вольєрних умовах з наступним випуском у мисливські угіддя є вагомим заходом для збільшення поголів'я виду. Успішне вольєрне розведення фазана налагоджено у Ново-Зборишівському л-ві, що дає змогу здійснювати регулярний випуск птахів у мисливські угіддя області.

5. Загибель птахів від хижаків, хвороб, погодних умов можна мінімізувати шляхом проведення біотехнічних заходів: влаштування біотехнічних споруд, підгодовлі, контролі та регулювання чисельності хижих звірів і птахів тощо. У період російської агресії полювання на території Волинської обл. не проводилося. Збільшення чисельності хижаків (лисиці, єнотоподібної собаки та ін.) вимагає дозволити полювання на них з метою регулювання чисельності.

6. Чисельність фазанів у мисливських угіддях Волині є незначною. Станом на 2025 р. в угіддях Волинської обл. обліковано понад 4,3 тис. осіб. Доцільно розробити перспективний план акліматизації виду у мисливських угіддях із залученням користувачів різної форми власності області.

Подяка (Acknowledgments).

Висловлюємо щирі подяку начальнику Володимир-Волинської мисливської дільниці філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України» Г.Г. Биховцю та голові Волинської обласної організації УТМР А.В. Дмитруку за надану допомогу під час підготовки рукопису до друку.

Конфлікт інтересів (Conflicts of Interest).

Автори заявляють про відсутність у них відомих конкуруючих фінансових інтересів чи особистих зв'язків, які могли б вплинути на результати представлені у цій статті.

Список літератури (References)

- Coates, P. S., Brussee, B. E., Howe, K. B., Fleskes, J. P., Dwight, I. A., Connelly, D. P., Meshriy, M. G., & Gardner, S. C. (2017). Long-term and widespread changes in agricultural practices influence ring-necked pheasant abundance in California. *Ecology and Evolution*, 7, 2546–2559. <https://doi.org/10.1002/ece3.2675>
- Collar, N. J. (2020). Preparing captive-bred birds for reintroduction: the case of the Vietnam Pheasant *Lophura edwardsi*. *Bird Conservation International*, 30(4), 1–16. <https://doi.org/10.1017/S0959270920000039>
- Flis, M., & Rytlewski, G. (2025). Pheasant in Poland – an alien species, but is it invasive? *Animal Science and Genetics*, 21(4), 53–60. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0055.4425>
- Gianpasquale, Ch., & Meriggi, A. (2022). Habitat selection and density of common pheasant (*Phasianus colchicus*) in Northern Italy: effects of land use cover and landscape configuration. *European Journal of Wildlife Research*, 68, 26. <https://doi.org/10.1007/s10344-022-01575-w>
- Holá, Michaela, Zíka, Tomáš, Šálek, Miroslav, Hanzal, Vladimír, Kušta, Tomáš, Ježek, Miloš, & Hart, Vlastimil. (2014). Effect of habitat and game management practices on ring-necked pheasant harvest in the Czech Republic European. *Journal of Wildlife Research*, 61(1), 73–80 <https://www.researchgate.net/publication/271518203>
- Khoyetsky, P. B. (2011). Game management at the State Enterprise "Manevychi Forestry *Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University*, 21(11), 45–54. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_11/45_Cho.pdf [Хоецький, П. Б. (2011). Ведення мисливського господарства в угіддях Державного підприємства «Маневицьке ЛГ». *Науковий вісник НЛТУ України*, 21(11), 45–54] (in Ukrainian)
- Khoyetsky, P. B. (2014). Hunting Management within the –State Enterprise "Zvirivsk Hunting District" Lands *Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University*, 24(2), 9–13. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_2/9_Ch_o.pdf [Хоецький, П. Б. (2014). Ведення мисливського господарства в угіддях ДП МГ «Звіривське». *Науковий вісник НЛТУ України*, 24(2), 9–13] (in Ukrainian)
- Khoyetsky, P. B. (2010). Introduction and reacclimatization of game species in the Western region of Ukraine *Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University*, 20(16), 265–273. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_16/265_Cho.pdf [Хоецький, П. Б. (2010). Інтродукція та реакліматизація мисливських звірів у Західному регіоні України. *Науковий вісник НЛТУ України*, 20(16), 265–273] (in Ukrainian)
- Krüger, H., Väänänen, V. M., Holopainen, S., & Nummi, P. (2018). The new faces of nest predation in agricultural landscapes – a wildlife camera survey with artificial nests. *European Journal of Wildlife Research*, 64, 76. <https://doi.org/10.1007/s10344-018-1233-7>
- Lange, P., Lelieveld, G., de Knegt, & Henrik, J. (2020). Diet composition of the golden jackal *Canis aureus* in south-east Europe – a review. *Mammal Review*, 51(2), 1–7. <https://doi.org/10.1111/mam.12235>
- Madden, J. R., Hall, A., & Whiteside M. A. (2018). Why Do Many Pheasants Released in the UK Die, and How Can We Best Reduce Their Natural Mortality? *European Journal of Wildlife Research*, 64(4), 40. <https://doi.org/10.1007/s10344-018-1199-5>
- Musil, D. D., & Connelly, J. W. (2009). Survival and Reproduction of Pen-Reared vs Translocated Wild Pheasants *Phasianus colchicus* *Wildlife Biology*, 15(1), 80–88. <https://www.researchgate.net/publication/233506251>
- Novytskyi, V. P. (2016). The Population Dynamics and the State of the Resources of the Common Pheasant (*Phasianus Colchicus* L.) in the Ukrainian Forest-Steppe. *Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University*, 26(8), 147–150. <https://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/412> [Новицький, В. П. (2016). Динаміка чисельності та стан ресурсів фазана звичайного (*Phasianus colchicus* L.) в Українському Лісостепу. *Науковий вісник НЛТУ України*, 26(8), 147–150] (in Ukrainian)
- Novytskyi, V. P., Landin, V. P., & Matsiboruk, P. V. (2015). Impact of the red fox on the abundance of game fauna in the agricultural landscapes of the Ukrainian Forest-Steppe. *Agroecological journal*, 3, 119–123. <https://doi.org/10.33730/2077-4893.3.2015.317875> [Новицький, В. П., Ландін, В. П., Маціборук, П. В. (2015). Вплив лисиці звичайної на чисельність мисливської фауни агроландшафтів Лісостепу України. *Агроекологічний журнал*, 3, 119–123] (in Ukrainian)
- Potish, L. A., & Potish, A. L. (2016). Changes in the Number and State of Galliformes Resources in Transcarpathian Region. *Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University*, 26(8), 61–66.

- https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2016/26_8/11.pdf [Потіш, Л. А., Потіш, А. Л. (2016). Динаміка чисельності та стан ресурсів Куроподібних *Galliformes* у Закарпатській області. *Науковий вісник ХНТУ України*, 26(8), 61–66] (in Ukrainian)
- Robertson, P. A., Mill, A. C., Rushton, S. P., McKenzie, A. J., Sage, R. B. & Aebischer, N. J. (2017). Pheasant release in Great Britain: long-term and large-scale changes in the survival of a managed bird. *European Journal of Wildlife Research*, 63, 100. <https://doi.org/10.1007/s10344-017-1157-7>
- Sage, R. B., Hoodless, A. N., Woodburn, M. I. A., Draycott, R. A. H., Madden, J. R., & Sotherton, N. W. (2020). Summary review and synthesis: effects on habitats and wildlife of the release and management of pheasants and red-legged partridges on UK lowland shoots. *Wildlife Biology*, 4, 1–12. <https://doi.org/10.2981/wlb.00766>
- Sage, R. B., Woodburn, M. I. A., & Coomes, J. R. (2025). Seasonal densities of released Common Pheasants *Phasianus colchicus* and Red-legged Partridges *Alectoris rufa* on land used for shooting and on nearby non-release land in southern England. *Bird Study*, 72(3), 287–301. <https://doi.org/10.1080/00063657.2025.2494771>
- Voitko, P., & Zagorodniuk, I. (2022). Finds of rare and little-known carnivorans in the Volyn region: the golden jackal and the wild cat. *Novitates Theriologicae*, 13, 43–46. <https://doi.org/10.53452/nt1322> [Войтко, П., Загороднюк, І. (2022). Знахідки рідкісних та маловідомих хижих ссавців на Волині: шакал і кіт лісовий. *Novitates Theriologicae*, 13, 43–46] (in Ukrainian)
- Wang, L., Lu, Y., Cai, Y., Ji, L., Pang, D., Zhou, M., Cheng, Y., Pu, F., & Zhang, B. (2025). The Spatial Relationship Between Two Sympatric Pheasant Species and Various Human Disturbance Activities. *Animals*, 15, 95. <https://doi.org/10.3390/ani15010095>
- Wszola, L. S., Madsen, A. L., Stuber, E. F., Chizinski, C. J., Lusk, J. J., Taylor, J. S., Pope, K. L., & Fontaine, J. J. (2020). Public access for pheasant hunters: Understanding an emerging need. *Journal of Wildlife Management*, 84(1), 45–55. <https://doi.org/10.1002/jwmg.21785>
- Williamson, L.T., Walter, W.D., Klinger, S.R., & Diefenbach, D.R. (2019). Incorporating detection probability to estimate pheasant density. *Journal of Wildlife Management*, 82(8), 1680–1688. <https://doi.org/10.1002/jwmg.21545>
- Zíka, T., Janota, J., & Kůtová, J. (2013). Population dynamics and reproduction of the common pheasant (*Phasianus colchicus* Linné, 1758) in the cultivated landscape Brandýsko, Czech republic. *Zprávy lesnického výzkumu*, 3, 264–272 <https://www.researchgate.net/publication/287410179>

Distribution and abundance of the Common Pheasant (*Phasianus colchicus* L.) in the hunting grounds of Volyn Region, Ukraine

O. Hryshchuk¹, O. Palamarenko², E. Rizun³, P. Khoyetskyy⁴

The common pheasant (*Phasianus colchicus* L.) is one of the most popular game bird species in Ukraine. Before the Russian invasion, annual harvests during the hunting season amounted to approximately 50,000–60,000 individuals. Initial

attempts to introduce the species into the hunting grounds of Volyn Region were made in the 1960s; however, large-scale acclimatization efforts did not begin until the early 21st century. In 2005, the common pheasant was recorded in the hunting

¹ Oleksandr Hryshchuk – Head of the Hunting Management Sector, Branch Polissia Forest Office, State Enterprise Forests of Ukraine. 30 Voli Ave., Lutsk, Volyn Region, 43025, Ukraine. E-mail: oleksandr.gryshchuk@e-forest.gov.ua

² Olha Palamarenko – PhD in Biological Sciences, Senior Lecturer, Department of Forestry. Ukrainian National Forestry University, 103 General Chuprynka St., Lviv, 79057, Ukraine. E-mail: olgapal1982@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1712-9295>

³ Elvira Rizun – PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor, Department of Forestry. Ukrainian National Forestry University, 103 General Chuprynka St., Lviv, 79057, Ukraine. E-mail: rizun_elia@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0797-1681>

⁴ Pavlo Khoyetskyy – Corresponding Member of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Agricultural Sciences, Professor at the Department of Forestry. Ukrainian National Forestry University, 103 General Chuprynka St., Lviv, 79057, Ukraine. E-mail: hpb@ua.fm ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9726-953X>

grounds of six game management users in the region, and as of 2025, the birds were recorded in the hunting grounds of 25 users. Furthermore, of the 64 hunting ground users in whose hunting areas the common pheasant occurs, only seven have pheasant populations exceeding 200 individuals, which necessitates the implementation of intensive wildlife management measures, including habitat improvement, supplementary feeding, predator control, and the periodic release of captive-reared birds into the wild.

According to the study results, the common pheasant population in the hunting grounds of Volyn Region increased fivefold during the 2020-2025 period. The current pheasant population in the hunting grounds of the region exceeds 4,000 individuals. At present, the species occurs in the hunting grounds managed by approximately 50% of the region's hunting ground users. The species is distributed across the territories of state forestry enterprises, the Ukrainian Society of Hunters and Fishermen, hunting grounds managed by users of other forms of ownership, and areas within the nature reserve fund.

An analysis of population trends for the main predators (gray wolf, red fox, and raccoon dog) in the hunting grounds of Volyn Region showed that, as a result of the hunting ban, the populations of the gray wolf increased 5.6-fold, the red fox 1.7-fold, and the raccoon dog 1.4-fold. Since 2020, the golden jackal has also been recorded in the hunting grounds of the region. The combined impact of these predators can lead to a significant decline in pheasant numbers or to their complete extinction. The bird losses caused by predation, diseases, and adverse weather conditions can be mitigated through the implementation of wildlife management measures, including the establishment of wildlife management facilities, supplementary feeding, and the monitoring and control of predator populations, including both predatory mammals and birds.

To replenish the pheasant population in the wild, captive breeding of pheasants in enclosures

(breeding aviary) is practiced in Volyn region. Such a breeding program has been established at the Novo-Zboryshiv forest district of Volodymyr-Volynskyi Forestry Enterprise. Eggs are incubated in commercial hatcheries operated by private poultry producers. After an incubation period of 23-25 days, hatching success reaches 60-65%. Newly hatched chicks are transferred to brooders measuring 2×1 m, where up to 50 chicks are kept for 28-30 days. A breeding aviary measuring 83×75 m, enclosed by a fence more than 2 m high, has been constructed at the Novo-Zboryshiv forest district. Adult birds are maintained at a sex ratio of one male to five or six females (1♂:5–6♀♀). Under local conditions, the breeding season extends from 25-30 March until the end of July, during which each female lays 25-30 eggs. The aviary is equipped with wildlife management facilities, including feeders, drinkers, nesting sites, and shelters providing shade during periods of excessive solar radiation. Gravel, sand, and crushed mollusc shells are also supplied regularly to ensure adequate mineral nutrition and proper digestion.

The breeding stock is renewed annually. In 2024, the breeding flock consisted of 280 birds, increasing to 290 birds in the following year. Annual chick production amounts to approximately 1,500 individuals. In 2025, the maintenance costs of the breeding aviary amounted to UAH 78.6 thousand, whereas the sale of approximately 400 chicks generated revenues exceeding UAH 95 thousand, indicating that the breeding operation was economically viable and profitable. During the 2020-2025 period, captive breeding in fenced enclosures made it possible to establish common pheasant populations in the hunting grounds of 15 hunting ground users. Over the study period, approximately 15,000 birds were released into the hunting grounds of Volyn Region.

Key words: acclimatization; captive breeding; brooders; diet; wildlife management measures; profitability; population dynamics; habitats; predators.